

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR.410.001.03.2021

Pani
Halina Szymańska
Prezes Agencji
Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ul. Poleczki 33
02-822 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2020 r. Wykonanie planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, realizacja zadań finansowanych z udziałem środków budżetu Unii Europejskiej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ul. Poleczki 33, 02-822 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Halina Szymańska Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od dnia 20 października 2020 r. Tomasz Nowakowski p.o. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od dnia 28 sierpnia 2018 r. do dnia 19 października 2020 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	1. Izabela Piotrowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/58/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r. (akta kontroli str. 1-2) 2. Artur Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/59/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r. (akta kontroli str. 3-4)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania w 2020 r. planu finansowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR lub Agencja), a także realizacji zadań finansowanych z udziałem środków budżetu Unii Europejskiej, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności podejmowanych działań.
Zakres kontroli	Ocenie podlegały w szczególności: <ul style="list-style-type: none">– planowanie i wykonanie przychodów ARiMR, w tym działania związane z egzekucją należności,– planowanie i wykonanie kosztów, a także wydatków majątkowych oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji,– wykorzystanie otrzymanych dotacji z budżetu państwa, w tym na realizację programów finansowanych z udziałem środków Unii Europejskiej (dalej: UE),– gospodarowanie wolnymi środkami,– sporządzenie sprawozdań budżetowych (rocznych oraz za IV kwartał 2020 r.) oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2020 r.,– system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy prawidłowości zmian planu finansowego ARiMR,
- analizy wykonania planu przychodów,
- analizy stanu należności pozostałych do zapłaty, w tym szczegółowa kontrola windykacji zaległości, zastosowania ulg w spłacie należności oraz umorzeń,
- kontroli realizacji kosztów, w tym finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej,
- analizy poniesionych wydatków majątkowych,
- analizy realizacji zadań oraz efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- szczegółowej kontroli wybranej próby kosztów bieżących i wydatków majątkowych,
- kontroli płatności realizowanych w ramach zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej,
- kontroli wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego,
- analizy wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analizy stanu zobowiązań,
- analizy stosowanych procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań,
- analiza prawidłowości sporządzenia sprawozdań: z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2020 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za IV kwartał 2020 r., z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2020 r., z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2020 r. (Rb-BZ2), o stanie należności i wybranych aktywów finansowych za IV kwartał 2020 r. (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2020 r. (Rb-Z).

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV – *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności.*

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r. odstępiono od badania systemu rachunkowości i ksiąg rachunkowych ARiMR:

- w poprzedniej kontroli wykonania budżetu państwa (za 2019 r.) oraz w innych kontrolach prowadzonych w ARiMR nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- w trakcie bieżącej kontroli nie ujawniono nieprawidłowości, które mogły mieć wpływ na prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- opinie o sprawozdaniach finansowych ARiMR za lata 2017–2019 były pozytywne (bez zastrzeżeń).

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego na 2020 r. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a także realizację zadań finansowanych z udziałem środków Unii Europejskiej.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W toku opisanych powyżej działań kontrolnych we wszystkich obszarach wymienionych przy opisie celu i zakresu kontroli nie wykryto nieprawidłowości.

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywną i negatywną. W przypadku, gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie planu finansowego agencji wykonawczej

Roczny plan finansowy ARiMR określony został w tabeli nr 7 załącznika nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2020 z dnia 14 lutego 2020 r.⁴

Zgodnie z ustawą z dnia 28 października 2020 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2020, plan finansowy ARiMR został zmieniony i ujęty w załączniku nr 16 do tej ustawy.

Oprócz ww. zmiany dokonanej na podstawie nowelizacji ustawy budżetowej na rok 2020, plan finansowy ARiMR został zmieniony dziewięciokrotnie. Zmiany te zostały przeprowadzone po wejściu w życie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁵ (dalej: ustawa o COVID-19). Korekty planu finansowego wynikały ze zmian legislacyjnych stanowiących podstawę funkcjonowania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Wiązały się one z rozszerzeniem zakresu rzeczowego zadań ARiMR realizowanych w ramach pomocy krajowej, w związku ze zmianami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁶.

Siedmiu zmian dokonano stosownie do art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷ (dalej: ufp), tj. po otrzymaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz pozytywnej opinii sejmowej komisji właściwej do spraw finansów publicznych.

Zmiana planu finansowego ARiMR polegająca na zwiększeniu przychodów i kosztów o kwotę 1 223 tys. zł z przeznaczeniem na pomoc finansową dla kół gospodyń wiejskich, otrzymaną na mocy decyzji Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (środki pochodzące z rezerwy ogólnej część 81⁸) nie wymagała zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ani opinii sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu – stosownie do art. 35 ust. 7 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich⁹.

Kolejna zmiana planu finansowego została dokonana na mocy art. 15 zh ust. 1 ustawy o COVID-19, na podstawie którego w celu realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 w planie finansowym agencji wykonawczej mogą być dokonywane zmiany przychodów i kosztów mimo niespełnienia wymogów określonych w art. 21 ust. 4-6 ufp oraz w innych przepisach regulujących zmianę planu finansowego tych jednostek. Zmiana ta polegała na uwzględnieniu nowego

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. U. poz. 571, ze zm., dalej ustawa budżetowa na rok 2020.

⁵ Dz. U. poz. 1842, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2015 r. poz. 187, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 305.

⁸ Zarządzenie nr 190 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 października 2020 r. w sprawie przyznania Ministrowi Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej, z ogólnej rezerwy budżetowej, środków finansowych, z przeznaczeniem na pomoc finansową dla kół gospodyń wiejskich.

⁹ Dz. U. z 2021 r., poz. 165.

zadania, tj. pomocy finansowej dla posiadaczy chryzantem, którym zagrażała utrata płynności w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi epidemią COVID-19¹⁰. Na realizację ww. zadania ARiMR otrzymała środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 90 000 tys. zł. Środki te wykazane zostały po stronie przychodów i dochodów w pozycji - Środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Sposób prezentacji ww. zadania w planie finansowym Agencji został uzgodniony z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW) oraz z Ministerstwem Finansów.

Powyższe zmiany planu finansowego ARiMR na 2020 r. nie powodowały zwiększenia zobowiązań ani pogorszenia wyniku finansowego Agencji, stosownie do art. 21 ust. 6 ufp.

(akta kontroli str. 297-299, 447-453, 778-996)

1.1 Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

W planie finansowym Agencji po zmianach na 2020 r. ujęto przychody w kwocie 4 068 648 tys. zł. Zrealizowane przychody wyniosły 3 768 795,4 tys. zł i były niższe o 7,4% od planu po zmianach i o 56,8%, tj. o 1 365 123,4 tys. zł, wyższe od przychodów wykonanych w 2019 r. (2 403 672 tys. zł).

(akta kontroli str. 1319)

Wyższa o 56,8% realizacja przychodów ogółem w porównaniu do 2019 r. wynikała z:

- przyznania w 2020 r. wyższej o 72% (829 048,4 tys. zł) kwoty dotacji celowej na realizację zadań ustawowych w stosunku do wykonania w 2019 r. i w konsekwencji wyższego o 52,4% (tj. o 604 143,6 tys. zł) wykonania tej dotacji w porównaniu do 2019 r., co spowodowane było:
 - uruchomieniem w 2020 r. nowych zadań, tj.:
 - pomocy finansowej dla producentów rolnych, którym zagrażała utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym w związku z epidemią COVID-19; na realizację tego zadania przeznaczono 400 000 tys. zł,
 - pomocy finansowej na wyrównanie utraconych dochodów ze sprzedaży świń dla producentów rolnych prowadzących chów lub hodowlę świń na obszarach z ograniczeniami w związku z afrykańskim pomorem świń (dalej: ASF); na realizację tego zadania przeznaczono 118 928 tys. zł; zadanie to nie zostało zrealizowane w 2020 r., a kwota dotacji dla ARiMR na ten cel – 108 547 tys. zł została ujęta w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego¹¹;

¹⁰ Przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. 2020, poz. 1917) wprowadzono od dnia 31 października 2020 r. do dnia 2 listopada 2020 r. zakaz wstępu na teren cmentarzy, z wyjątkiem pogrzebu i czynności z nim związanych. Wprowadzenie powyższego zakazu oznaczało, że podmioty zajmujące się handlem, jak również producenci rolni, zostali pozbawieni możliwości sprzedaży m.in. chryzantem doniczkowych i ciętych, które tradycyjnie kupowane były na groby w związku z obchodzonym w tym czasie świętem Wszystkich Świętych, a zatem niezbędne było uruchomienie w 2020 r. pomocy dla tych podmiotów.

¹¹ Dz. U. poz. 2422.

- zwiększeniem środków z dotacji celowej na zadania:
 - pomoc finansową dla producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi; na realizację tego zadania przeznaczono dotację celową o 230 453,3 tys. zł większą, niż wykonanie w 2019 r., tj. 710 546,7 tys. zł.
 - dopłaty do materiału siewnego; na realizację tego zadania przeznaczono dotację celową o 148 570,6 tys. zł większą, niż wykonanie w 2019 r., tj. 39,4 tys. zł,
- przekazania przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR) środków na realizację zadań z zakresu krajowej działalności pomocowej w łącznej kwocie 653 098 tys. zł w trybie art. 39-41 i art. 43-44 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020¹², z tego:
 - środki przekazane przez KOWR pochodzące z gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej: Zasób WRSP) (art. 39 i 40 ww. ustawy) w kwocie 400 000 tys. zł przeznaczone zostały na:
 - pomoc finansową dla producentów świń, którym zagrażała utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi epidemią COVID-19 – w kwocie 221 803 tys. zł, (nowa forma pomocy),
 - program dofinansowania zakupu komputerów przez producentów rolnych – w kwocie 175 000 tys. zł, (nowa forma pomocy),
 - pomoc w formie nieoprocentowanej pożyczki na sfinansowanie zobowiązań cywilnoprawnych dla producentów świń, którzy utrzymywali świnie na obszarach ASF – w kwocie 3 187 tys. zł,
 - refundację wydatków poniesionych przez producentów świń na dostosowanie gospodarstw do wymogów utrzymywania świń – bioasekuracja – w kwocie 10 tys. zł;
 - środki przekazane przez KOWR w łącznej kwocie 253 098 tys. zł, pochodzące z części nadwyżki środków finansowych należnej za rok 2019 (art. 41 i 44 ww. ustawy) w kwocie 210 098 tys. zł z KOWR i pochodzące z części nadwyżki środków finansowych należnej za rok 2019 (art. 44 ww. ustawy) w kwocie 43 000 tys. zł z Zasobu WRSP, przeznaczone zostały na pomoc finansową dla producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi;
- przyznania środków z funduszu przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 90 000 tys. zł na uruchomienie pomocy finansowej dla posiadaczy chryzantem, spowodowanej wystąpieniem w 2020 roku ograniczeń na rynku rolnym przez epidemię COVID-19.

¹² Dz. U. poz. 278.

Przychody z tytułu dotacji otrzymanych z budżetu państwa wykonano w kwocie 2 926 175,2 tys. zł, tj. 90,9% planu po zmianach w tym zakresie (3 217 911 tys. zł). Stanowiły one 77,6% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji, umożliwiając wykonanie zadań wskazanych w zakresach rzeczowych umów na dotacje celowe, a także zadań związanych z funkcjonowaniem ARiMR i finansowanych z dotacji podmiotowej. Dotacje celowe przeznaczone były na sfinansowanie zadań ustawowych, tj. między innymi na pomoc finansową dla producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi, pomoc finansową dla producentów rolnych, którym zagrażała utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi epidemią COVID-19, finansowanie lub dofinansowanie poniesionych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, dopłaty do materiału siewnego, finansowanie zalesiania gruntów rolnych, pomoc finansową dla kół gospodyń wiejskich. Dotacje celowe przeznaczone były ponadto na finansowanie zadań związanych z procesem wdrażania pomocy technicznej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (dalej: PROW) 2014–2020 oraz Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze (dalej: PO Ryby) 2014–2020. W 2020 r. poziom finansowania dotacjami był niższy o 17,4% niż w 2019 r.

Środki od innych jednostek sektora finansów publicznych na realizację zadań z zakresu krajowej działalności pomocowej przekazane przez KOWR w trybie art. 39-41 i art. 43-44 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020, w łącznej kwocie 653 098 tys. zł stanowiły 17,3% zrealizowanych przychodów ogółem Agencji.

Pozostałe przychody zrealizowano w kwocie 111 940 tys. zł (104% planu po zmianach i 93,5% wykonania w 2019 r.), w tym równowartość odpisów amortyzacyjnych wyniosła 94 843,1 tys. zł (100,1% planu po zmianach).

(akta kontroli str. 1254-1257, 1319-1324, 1548-1549, 1558-1568, 1629-1640, 1649-1652, 1662)

Zgodnie z danymi ujętymi w sprawozdaniu Rb-40 z wykonania planu finansowego ARiMR w 2020 r., należności netto (pomniejszone o odpisy aktualizujące) na koniec 2020 r. wyniosły 150 491,9 tys. zł i były o 0,5% niższe od należności netto na koniec 2019 r. (151 283,3 tys. zł).

Należności krótkoterminowe na koniec 2020 r. wyniosły 66 659,8 tys. zł i były o 20 696,5 tys. zł (tj. o 45%) wyższe od należności krótkoterminowych na koniec 2019 r. (45 963,3 tys. zł). Wzrost ten wynikał m.in. z zaewidencjonowania w księgach rachunkowych obciążeniowej noty księgowej na kwotę 27 611,9 tys. zł dotyczącej rozliczeń finansowych z firmą informatyczną¹³. Należności długoterminowe na koniec 2020 r. wyniosły 83 832,1 tys. zł i były niższe o 21 487,9 tys. zł (tj. o 20,4%) od należności długoterminowych na koniec 2019 r. (105 320 tys. zł). Zmniejszenie stanu należności długoterminowych na koniec 2020 r. spowodowane było m.in. spłatą pożyczek, a także przekwalifikowaniem należności długoterminowych na krótkoterminowe.

¹³ W związku z realizacją umowy Agencja wezwwała podmiot do zwrotu kwoty uzyskanej od ARiMR tytułem nienależnego świadczenia oraz szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym.

Uwzględniając odpisy aktualizujące należności dokonane w 2020 r. w wysokości 265 595,4 tys. zł, kwota należności brutto stanowiła wartość 416 087,3 tys. zł. Należności przeterminowane (zaległości) Agencji według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniosły 263 581,2 tys. zł (tj. 63,3% należności brutto ARiMR na koniec 2020 r.) i były wyższe o 6 697,5 tys. zł (tj. o 2,6%) od zaległości na koniec 2019 r. (256 883,7 tys. zł). Należności przeterminowane w 78% dotyczyły wykupu wierzytelności i kredytów Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa.

Kwota należności odzyskanych w 2020 r. wyniosła 4 299,6 tys. zł i była niższa o 30,8% od kwoty odzyskanej w 2019 r. (6 434,2 tys. zł).

Agencja wykazywała również należności¹⁴ z tytułu obowiązku zwrotu dopłat przekazanych do oprocentowania kredytów, wynikające z realizacji umów zawartych z bankami. Zgodnie z postanowieniami umów o współpracy zawartych z bankami przez ARiMR, Agencja realizowała dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych ze środków własnych banku, z zastrzeżeniem warunku, że jeżeli zaistnieją przesłanki zwrotu dopłat, bank zobowiązany był do wyegzekwowania od kredytobiorcy – we własnym imieniu i na swoją rzecz lub na rzecz ARiMR – zwrotu części oprocentowania wynikającego z umów o kredyt oraz przelania tych środków niezwłocznie na rachunek ARiMR. Z tytułu realizacji powyższych umów Agencja prowadziła 1 330 spraw w nadzorze z bankami (umowy o kredyt z dopłatami ARiMR) wykazanych na koniec 2020 r. w łącznej kwocie należności 478 127,7 tys. zł. Kwota należności odzyskanych w 2020 r. wyniosła 3 693,2 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto należności z tytułu umów o udzielenie kredytu z dopłatami Agencji od 15 dłużników, w łącznej kwocie 31 509,2 tys. zł, co stanowiło 6,6% zaległości będących w nadzorze Agencji na koniec 2020 r. Badane sprawy dotyczyły należności z tytułu umów na kredyty inwestycyjne z dopłatami Agencji. Żadna z badanych spraw nie została przedawniona. Należna łączna kwota dopłat do zwrotu na koniec 2020 r. wyniosła 31 509,2 tys. zł. We wszystkich badanych przypadkach, Agencja miała zagwarantowany kontakt korespondencyjny i informacje na temat czynności prowadzonych przez banki w celu egzekwowania należności.

W badanych sprawach, w wyniku podjętych przez ARiMR działań we współpracy z bankami, w 2020 r. ośmiu spośród 15 dłużników uregulowało należności w łącznej kwocie 15,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 2230, 2240, 2247-2248, 2253-2291, 2294, 2335, 2380-2383, 2407)

W 2020 r. z powodu przedawnienia odpisano z ksiąg rachunkowych należności dotyczące dwóch spraw w kwocie 199 tys. zł. Wyksięgowania należności przedawnionych dokonano w wyniku stosownych orzeczeń sądowych.

W 2020 r. umorzono lub udzielono ulg w spłacie należności w łącznej wysokości 2 104,4 tys. zł, z tego umorzono 679,7 tys. zł oraz rozłożono na raty 1 424,7 tys. zł. Badanie umowy w sprawie umorzenia należności w kwocie 234 tys. zł oraz umowy

¹⁴ Należności z tytułu zwrotu dopłat Agencji do oprocentowania kredytów rejestrowane były w systemie ORACLE SGW w module dla obsługi spraw w nadzorze.

w sprawie rozłożenia na raty spłaty wierzytelności ARiMR w kwocie 294 tys. zł, tj. łącznie 528 tys. zł (25,1% kwoty należności objętych umorzeniami i ulgami w 2020 r.) nie wykazało nieprawidłowości. Postępowania w badanych sprawach zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ufp, ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹⁵ oraz z procedurami wewnętrznymi.

(dowód: akta kontroli str. 2253-2278, 2282-2291)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Wykonanie planu kosztów

Opis stanu
faktycznego

W 2020 r. poniesione przez Agencję koszty ogółem wyniosły 3 559 498,4 tys. zł i były niższe o 534 535,6 tys. zł (tj. o 13,1%) od kwoty ujętej w planie po zmianach w wysokości 4 094 034 tys. zł. W porównaniu do 2019 r. (2 409 248,7 tys. zł) koszty były wyższe o 1 150 249,7 tys. zł (tj. o 47,7%) z uwagi na wyższe o 1 135 819,4 tys. zł, tj. o 98,6% koszty realizacji zadań.

(akta kontroli str. 1617-1618)

W strukturze zrealizowanych kosztów ogółem udział miały: koszty funkcjonowania Agencji (35,6%), koszty realizacji zadań ustawowych (64,3%) oraz pozostałe koszty (0,1%).

Koszty funkcjonowania ARiMR wyniosły 1 266 774 tys. zł i były niższe o 77 197 tys. zł (tj. o 5,7%) od kwoty ujętej w planie po zmianach wynoszącej 1 343 971 tys. zł i wyższe o 16 490,5 tys. zł (tj. o 1,3%) od poniesionych w 2019 r. (1 250 283,5 tys. zł).

Koszty realizacji zadań ustawowych w 2020 r. wyniosły 2 287 949,4 tys. zł, tj. 83,5% kwoty ujętej w planie po zmianach (2 740 735 tys. zł) i były wyższe o 1 135 819,4 tys. zł (tj. o 98,6%) od poniesionych w 2019 r. (1 152 130 tys. zł). Wyższe wykonanie tych kosztów w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. spowodowane było większym zapotrzebowaniem na środki w zakresie niektórych zadań oraz realizacją nowych, co zostało opisane w pkt 1.1. wystąpienia pokontrolnego.

Pozostałe koszty w 2020 r. wyniosły 4 775 tys. zł, tj. 51,2% kwoty ujętej w planie po zmianach (9 328 tys. zł) i były niższe o 2 060,2 tys. zł (tj. o 30,1%) od poniesionych w 2019 r. (6 835,2 tys. zł). W ramach tej pozycji ARiMR realizowała w 2020 r. koszty dotyczące głównie kar i odszkodowań wypłaconych na rzecz osób fizycznych i prawnych oraz innych jednostek organizacyjnych, a także opłat sądowych, kosztów zastępstwa procesowego sprawowanego przez przedstawicieli Prokuratury Generalnej i kosztów postępowania sądowego. Dyrektor Departamentu Finansowego w ARiMR wyjaśniła, że „ARiMR planując na 2020 rok koszty w ramach ww. pozycji uwzględniła jedynie dane szacunkowe związane z prowadzonymi sprawami sądowymi z uwagi na trudności w precyzyjnym oszacowaniu kwot, które Agencja będzie musiała ponieść w toku postępowań sądowych (...)”.

(akta kontroli str. 1448, 1606, 1617-1618)

¹⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1505.

Wydatki majątkowe (inwestycje i zakupy inwestycyjne) zostały zrealizowane w kwocie 58 299,9 tys. zł, tj. 70,3% planu po zmianach (82 872 tys. zł) i były o 30 383,1 tys. zł (o 34,3%) niższe od wykonania w 2019 r. (88 683 tys. zł). Niższe wykonanie kosztów w 2020 r. spowodowane to było m.in. przedłużającą się procedurą rozliczenia znaczącej części modyfikacji systemu informatycznego oraz przedłużającą się procedurą przetargową na zakup infrastruktury technicznej. Dotacja celowa dla ARiMR na wydatki majątkowe w wysokości 23 787 tys. zł została ujęta w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego.

(akta kontroli str. 1619, 1846-1854)

Wydatki ARiMR poniesione w 2020 r. finansowane były z dotacji z budżetu państwa, ze środków przekazanych przez KOWR na podstawie art. 39-41 i art. 43-44 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020 oraz ze środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID – 19.

W ramach środków budżetu państwa na rok 2020 dotacje dla ARiMR przyznane zostały przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z części 33 – Rozwój wsi, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z części 34 – Rozwój regionalny oraz Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z części 62 – Rybołówstwo.

W 2020 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyznał Agencji dotacje celowe w kwocie ogółem 1 821 766 tys. zł, które przeznaczono na:

- sfinansowanie zadań ustawowych w zakresie pomocy krajowej; Agencja wydatkowała 1 723 409,3 tys. zł, tj. 99,9% planowanych środków w wysokości 1 948 306 tys. zł, a niewykorzystane środki w kwocie 1 971,7 tys. zł zwróciła w terminie na rachunek MRiRW;
- inwestycje i zakupy inwestycyjne obejmujące głównie przebudowę lokali, budowę i aktualizację Systemu Identyfikacji Działek Rolnych (LPIS), budowę i rozbudowę systemów informatycznych ARiMR oraz zakup sprzętu informatycznego, biurowego i środków transportu; Agencja wydatkowała ogółem 58 299,9 tys. zł, tj. 70,3% planowanych środków w wysokości 82 872 tys. zł, a niewykorzystaną kwotę dotacji 785,1 tys. zł zwróciła w terminie na rachunek MRiRW;
- realizację zadań wynikających z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020¹⁶ w celu wsparcia procesu wdrażania PROW 2014–2020 (tj. pomoc techniczna PROW 2014–2020); Agencja wydatkowała 37 298,3 tys. zł, tj. prawie 100% zaplanowanych środków w wysokości 37 300 tys. zł, a niewykorzystane środki w kwocie 1,7 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW.

Z dotacji podmiotowej otrzymanej z MRiRW w kwocie 1 135 070 tys. zł, na bieżące funkcjonowanie Agencji wykorzystano 1 126 828,7 tys. zł, tj. 94,4% planu po zmianach, tj. 1 193 658 tys. zł, a niewydatkowaną kwotę 8 241,3 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Środki dotacji podmiotowej i celowej w łącznej kwocie 72 777 tys. zł, Agencja zgłosiła do dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który w dniach 22 i 29 grudnia 2020 r. dokonał blokowania planowanych wydatków w tym zakresie w części 33 – Rozwój wsi.

¹⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 182, ze zm.

Ponadto 14 grudnia 2020 r. MRiRW poinformowało ARiMR o zablokowaniu w części 33 – Rozwój wsi kwoty 308 tys. zł z dotacji podmiotowej, na podstawie art. 31 ust. 2 i 3 ustawy o COVID-19 oraz decyzji Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie blokowania planowanych na 2020 r. wydatków budżetu państwa. Dotyczyło to w szczególności planowanych wydatków wraz z pochodnymi na: wynagrodzenia osobowe, uposażenia, dodatkowe wynagrodzenie roczne, dodatkowe uposażenie roczne, nagrody roczne. Powyższe środki były niezbędne do zapewnienia środków na zakup szczepionek oraz przeprowadzenia procesu szczepień.

W 2020 r. minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego przyznał ARiMR w ramach części 34 – Rozwój regionalny dotację celową z przeznaczeniem na realizację pomocy finansowej dla kół gospodyń wiejskich w kwocie 32 879 tys. zł, z której wydatkowano 32 871 tys. zł, tj. prawie 100% planu po zmianach, tj. 32 879 tys. zł, a niewykorzystaną kwotę 8 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju.

W 2020 r. Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej przyznał Agencji w ramach części 62 – Rybołówstwo dotację celową w kwocie 5 768 tys. zł na realizację zadania pn. „Wykonywanie zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie wdrażania Priorytetów 1-3 i 5-6 oraz pomocy technicznej oraz w zakresie zadań delegowanych na podstawie art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego¹⁷, w ramach Priorytetu 4 Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze 2014–2020” (pomoc techniczna PO Ryby 2014–2020). Agencja wydatkowała łącznie 5 768 tys. zł, tj. 100% planowanych wydatków.

Rozliczenia dotacji przedłożone w terminie przez ARiMR zostały zatwierdzone przez właściwych ministrów.

W 2020 r. Agencji otrzymała z KOWR środki w łącznej kwocie 653 098 tys. zł na realizację zadań z zakresu krajowej działalności pomocowej ze środków finansowych pochodzących z:

- gospodarowania w 2020 r. mieniem Zasobu WRSP w kwocie 400 000 tys. zł (Agencja wydatkowała 3 196 tys. zł);
- nadwyżki środków finansowych KOWR należnej za 2019 r. w kwocie 210 000 tys. zł (Agencja wydatkowała 209 696 tys. zł);
- nadwyżki środków finansowych Zasobu WRSP należnej za 2019 r. w kwocie 43 000 tys. zł (Agencja wydatkowała 43 000 tys. zł);

Agencja wydatkowała łącznie 255 892 tys. zł ze środków otrzymanych z KOWR. Niewykorzystane środki w kwocie 397 206 tys. zł pozostały do rozliczenia do dnia 30 czerwca 2021 r., jako nadwyżka środków finansowych ARiMR, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie ustalania nadwyżki środków finansowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹⁸.

Z przyznanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie umowy, środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na finansowanie pomocy dla posiadaczy chryzantem środków w kwocie 90 000 zł, Agencja wydatkowała 77 582,2 tys. zł, tj. 86,2% przyznanych środków. Niewykorzystane środki w kwocie 12 417,8 tys. zł zwrócono w terminie na rachunek MRiRW.

¹⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 2140.

¹⁸ Dz. U. z 2012 r. poz. 1493.

W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego, dla ARiMR zostały ujęte dotacje budżetowe na łączną kwotę 232 215 tys. zł. Obejmowały one finansowanie działalności statutowej z dotacji podmiotowej w kwocie 24 881 tys. zł, realizację zadań ustawowych w zakresie pomocy krajowej z dotacji celowej w kwocie 183 547 tys. zł oraz realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych z dotacji celowej w kwocie 23 787 tys. zł.

W trzech przypadkach, wydatki na zadania wskazane w ww. rozporządzeniu w zakresie części 33 – Rozwój wsi zostały ujęte w planie finansowym ARiMR na 2020 r. pomimo, że zadania te nie mogły zostać zrealizowane w 2020 r., tj.:

- Zadanie „Zakup komputerów przenośnych oraz monitorów komputerowych” (dotacja podmiotowa) na kwotę 14 999 tys. zł.

Na realizację tego zadania Agencja otrzymała środki budżetowe w kwocie 15 000 tys. zł w drodze ustawy z dnia 28 października 2020 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2020. Potrzeba zakupu komputerów przenośnych oraz monitorów wynikała z konieczności zapewnienia sprzętu informatycznego pracownikom Agencji świadczącym pracę zdalną w związku z epidemią COVID-19. Wniosek o zwiększenie dotacji podmiotowej o 15 000 tys. zł Agencja zgłosiła 12 sierpnia 2020 r. Z uwagi na wejście w życie ww. ustawy (1 listopada 2020 r.), komisja przetargowa została powołana w dniu 24 listopada 2020 r., tym samym nie było możliwa realizacja zakupu w 2020 r.

- Zadanie „Krajowe dopłaty do materiału siewnego” (dotacja celowa) na kwotę 75 000 tys. zł).

W związku z wyczerpaniem w dniu 7 sierpnia 2020 r. krajowego limitu pomocy de minimis w rolnictwie, nie było możliwości wypłaty dopłat w ramach kampanii 2020 r. (wypłacono wyłącznie pomoc w ramach kampanii 2019 r.). Nabór wniosków prowadzony był w okresie od 25 maja do 25 czerwca 2020 r. Łącznie złożonych zostało 63 060 wniosków. Ponadto w 2020 r. Rada Ministrów nie określiła w 2020 r. stawek pomocy dla kampanii 2020 r. Stawki te zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2021 r. w sprawie stawek dopłat do 1 ha powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany za rok 2020¹⁹. W celu zabezpieczenia sfinansowania pomocy w ramach kampanii 2020 r. kwota dotacji w wysokości 75 000 tys. zł została uwzględniona w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego.

- Zadanie „Pomoc na wyrównanie utraconych dochodów ze sprzedaży świń dla producentów rolnych prowadzących chów lub hodowlę świń na obszarach z ograniczeniami w związku z ASF” (dotacja celowa) na kwotę 108 547 tys. zł.

Brak realizacji tego zadania w 2020 r. wynikał z terminu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa²⁰. W § 13zb tego rozporządzenia wprowadzono powyższą formę pomocy z terminem

¹⁹ Dz. U. poz. 90.

²⁰ Dz. U. 2020, poz. 2058.

składania wniosków do 1 grudnia 2020 r. Następnie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2020 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa²¹ termin składania wniosków został wydłużony do 21 grudnia 2020 r. Ze względu na liczbę złożonych wniosków, konieczność ich weryfikacji oraz potrzebę określenia współczynnika korygującego w przypadku przekroczenia zapotrzebowania, dotacja w kwocie 108 547 tys. zł została ujęta w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego.

(akta kontroli str. 997-1026, 1253-1318, 1329-1546, 1709-1719, 1825-1830)

Szczegółowym badaniem objęto koszty bieżące (37 296,5 tys. zł) i wydatki majątkowe (9 119,5 tys. zł) w łącznej wysokości 46 416 tys. zł. Próba kosztów bieżących stanowiła 11,6% podlegających badaniu kosztów bieżących, a próba dotycząca wydatków majątkowych – 16,1% podlegających badaniu wydatków majątkowych.

Zgodnie z założeniami kontroli budżetu państwa w 2020 r., ze szczegółowego badania wydatków wyłączono grupę wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych, wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, wpłaty na PFRON, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz amortyzację. Próba wylosowana za pomocą metody monetarnej MUS²² odpowiadała 47 zapisom księgowym na kwotę 33 859,9 tys. zł, z tego w grupie kosztów bieżących – 39 zapisom księgowym na łączną kwotę 24 740,4 tys. zł oraz w grupie wydatków majątkowych – 8 zapisom na łączną kwotę 9 119,5 tys. zł. Próba 10 zapisów księgowych dobranych celowo, pod względem kryterium najwyższej kwoty wydatków w 2020 r., o wartości 12 556,1 tys. zł obejmowała zapisy dotyczące kosztów bieżących.

Próba dotycząca kosztów bieżących w łącznej kwocie 37 296,5 tys. zł obejmowała łącznie 49 zapisów księgowych z tego 39, wylosowanych z zastosowaniem metody monetarnej na kwotę 24 740,4 tys. zł stanowiącą 66,3% badanej próby, a także 10 zapisów dobranych celowo (pod względem kryterium najwyższej kwoty wydatków w 2020 r.) na kwotę 12 556,1 tys. zł, tj. 33,7% badanej próby.

Próba dotycząca wydatków majątkowych w łącznej kwocie 9 119,5 tys. zł obejmowała osiem zapisów księgowych, wylosowanych z zastosowaniem metody monetarnej stanowiących 100 % badanej próby.

W ramach próby kosztów bieżących w łącznej wysokości 37 296,5 tys. zł oraz wydatków majątkowych w łącznej wysokości 9 119,5 tys. zł, 100% stanowiły koszty i wydatki sfinansowane dotacjami z budżetu państwa.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane koszty i wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym. Wydatki przeznaczone zostały na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób celowy i oszczędny, umożliwiający terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z zaciągniętych zobowiązań. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek.

(dowód: akta kontroli str. 1997-2040)

²¹ Dz. U. poz. 2224.

²² MUS (ang.: Monetary Unit Sampling) – metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

W wyniku szczegółowej analizy trzech zamówień publicznych na łączną kwotę wydatków poniesionych w 2020 r. w wysokości 700 tys. zł dotyczących:

- zakupu 95 sztuk komputerów przenośnych na potrzeby ARiMR dokonanego z wyłączeniem stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych²³ (dalej: ustawa pzp), na podstawie art. 6 ustawy o COVID-19, którego łączna kwota wydatków w 2020 r. wyniosła 683,6 tys. zł,
- wyboru ekspertów do wydania opinii w ramach oceny operacji realizowanych w ramach działania „Współpraca” objętego PROW 2014–2020; zrealizowano osiem zamówień wykonanych w ramach sześciu umów ramowych na łączną kwotę 5,9 tys. zł,
- świadczenia usług doradztwa prawnego w zakresie realizacji umów dotyczących utrzymania i rozwoju systemów OFSA²⁴ i SIA²⁵, tj. zamówienia udzielonego na podstawie art. 4 pkt 3 lit. ea tiret drugi ustawy pzp, którego łączna kwota wydatków w 2020 r. wyniosła 10,5 tys. zł,

nie stwierdzono przypadków naruszenia przepisów ustawy pzp oraz procedur wewnętrznych ARiMR w zakresie udzielania zamówień publicznych, do których nie stosuje się ustawy pzp.

(dowód: akta kontroli str. 2043-2045, 2083-2216)

Zgodnie z danymi ujętymi w sprawozdaniu Rb-40 o wykonaniu planu finansowego ARiMR w 2020 r., zobowiązania Agencji na koniec 2020 r. wyniosły 712 549,7 tys. zł, z tego zobowiązania długoterminowe – 92 083 tys. zł i krótkoterminowe – 620 466,7 tys. zł. Zobowiązania ogółem w 2020 r. były o 105,8%, tj. o 366 316,6 tys. zł, wyższe niż w 2019 r. (346 233,1 tys. zł). Spowodowane to było wzrostem zobowiązań krótkoterminowych w realizacji zadań statutowych ARiMR m.in. z tytułu rozrachunków dotyczących spłaty kredytów inwestycyjnych, jak i kredytów na wznowienie produkcji oraz dofinansowania utylizacji padłych zwierząt, a także zobowiązań z tytułu realizacji zadań statutowych ARiMR, tj. pomocy producentowi świń, któremu zagrażała utrata płynności finansowej w związku z epidemią COVID-19 oraz dofinansowania kosztów zakupu komputerów przez producentów rolnych.

Na koniec 2020 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(dowód: akta kontroli str. 1837-1845, 1929-1944)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

1.3 Gospodarowanie wolnymi środkami

Stan środków pieniężnych na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniósł 425 015 tys. zł i wzrósł o 390 898,4 tys. zł (1 245,8%) w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Wzrost ten spowodowany był posiadaniem na rachunku środków otrzymanych od innych jednostek sektora finansów publicznych służących do rozliczenia w 2021 r. w ramach nadwyżki środków budżetowych za 2020 r. Dotyczyło to w szczególności środków w kwocie 397 206 tys. zł otrzymanych z KOWR na podstawie ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej.

²³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm. Ustawa utraciła moc z dniem 1 stycznia 2021 r.

²⁴ Oprogramowanie Funduszy Strukturalnych Agencji.

²⁵ System informatyczny służący do obsługi wniosków o dopłaty w ramach systemu wsparcia bezpośredniego.

Ze środków lokowanych w formie depozytów u Ministra Finansów lub Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej²⁶ za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego uzyskano odsetki w kwocie 84,7 tys. zł, które stanowiły przychody Agencji²⁷. Lokowanie wolnych środków odbywało się zgodnie z art. 48 ust. 2 upf i rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie²⁸ i nie zagrażało terminowej realizacji zadań i płynności finansowej Agencji.

(dowód: akta kontroli str. 1703, 1737-1761, 1944)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawnym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.4 Realizacja zadań agencji wykonawczej

Opis stanu
faktycznego

W ramach planu finansowego na 2020 r. Agencja zrealizowała 11 zadań finansowanych z dotacji celowej z budżetu państwa (pomoc krajowa), ze środków przekazanych Agencji przez KOWR w trybie art. 39-41 i art. 43-44 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020 oraz ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Koszty realizacji tych zadań wyniosły 2 287 949,4 tys. zł, tj. 83,5% kwoty ujętej w planie po zmianach (2 740 735 tys. zł). Poniesione w 2020 r. koszty były wyższe o 98,6% w stosunku do wykonania w 2019 r. (1 152 130 tys. zł), co zostało opisane w pkt 1.1. wystąpienia pokontrolnego.

Koszty realizacji zadań w 2020 r. zostały poniesione na:

1. Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i częściową spłatę kapitału kredytów. W związku z realizacją tego zadania poniesiono koszty w wysokości 73 382,5 tys. zł, co stanowiło 82,3% kwoty ujętej w planie po zmianach (89 174 tys. zł) oraz 94,9% wykonania w 2019 r. (77 337,2 tys. zł). Niepełna realizacja planu w 2020 r. wynikała m.in. z tego, że w drugim półroczu 2020 r. (od lipca 2020 r.) kredyty nie były udzielane, gdyż należne bankom całkowite oprocentowanie kredytu inwestycyjnego wyniosło mniej niż 3%, tj. spadło poniżej poziomu przewidzianego do zapłacenia przez kredytobiorcę w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.
2. Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych na sfinansowanie kosztów wznowienia produkcji oraz odtworzenia środków trwałych w przypadku wystąpienia szkód. Poniesione na ten cel koszty wyniosły 52 845,4 tys. zł, tj. 96,3% kwoty ujętej w planie po zmianach (54 902 tys. zł) oraz 135,4% wykonania w 2019 r. (39 027,6 tys. zł). Wzrost kosztów na realizację tego zadania wynikał ze wzrostu liczby udzielonych kredytów, które generowały zobowiązania z tytułu zawartych umów na lata przyszłe. W 2020 r. w ramach planowanych kosztów finansowane były zobowiązania wynikające z kredytów udzielonych w latach 2015–2019.

²⁶ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (Dz. U. poz. 1719), z mocą obowiązywania od dnia 6 października 2020 r.

²⁷ Art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

²⁸ Dz. U. poz. 1864.

3. Finansowanie lub dofinansowanie poniesionych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie. W związku z realizacją tego zadania poniesiono koszty w wysokości 145 114,2 tys. zł, co stanowiło 99,5% kwoty ujętej w planie po zmianach (145 805 tys. zł) oraz 98,1% wykonania w 2019 r. (147 886,4 tys. zł).
4. Finansowanie zalesiania gruntów rolnych. Poniesione na ten cel koszty wyniosły 45 563,4 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty ujętej w planie po zmianach (45 570 tys. zł) oraz 100,8% wykonania w 2019 r. (45 183 tys. zł).
5. Realizację udzielonych poręczeń i gwarancji. Poniesione na ten cel koszty wyniosły 26,4 tys. zł, tj. 64,4% kwoty ujętej w planie po zmianach (41 tys. zł) oraz 92,3% wykonania w 2019 r. (28,6 tys. zł). Niepełna realizacja planu w 2020 r. wynikała m.in. z tego, że z czterech wezwań do zapłaty, które banki złożyły do Agencji z tytułu udzielonych poręczeń spłaty kredytów studenckich, zrealizowane zostały dwa. Pozostałe dwa wezwania nie spełniały określonych przez Agencję warunków do realizacji poręczenia.
6. Dopłaty do materiału siewnego. W związku z realizacją tego zadania poniesiono koszty w wysokości 73 607,4 tys. zł, co stanowiło 49,5% planu po zmianach (148 610 tys. zł) oraz 186 820,8% wykonania w 2019 r. (39,4 tys. zł). W 2020 r. wykorzystana została kwota 73 607,4 tys. zł z tytułu realizacji wniosków złożonych w 2019 r. Z uwagi na nieustalenie w 2020 r. przez Radę Ministrów stawek pomocy dla kampanii 2020 r., pomoc w tym zakresie dla wniosków złożonych w 2020 r. nie była realizowana, a kwota dotacji na ten cel w wysokości 75 000 tys. zł została ujęta w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2020 nie wygasają z upływem roku budżetowego.
7. Koszty dotyczące pomocy finansowej z pozostałych tytułów w łącznej kwocie 1 389 208,5 tys. zł (tj. 80,2% kwoty ujętej w planie po zmianach w wysokości 1 732 326 tys. zł i 171% wykonania tych kosztów w 2019 r. w kwocie 812 314,6 tys. zł), obejmowały:
 - pomoc finansową dla producentów świń, którzy w związku z zakazem utrzymywania w gospodarstwie świń lub wprowadzania ich do gospodarstwa wydanym w związku z wystąpieniem ASF, zaprzestali produkcji świń; poniesione koszty wyniosły 1 671,9 tys. zł, tj. 92,9% kwoty ujętej w planie po zmianach (1 800 tys. zł) i 193,3% wykonania w 2019 r. (864,8 tys. zł);
 - pomoc w formie nieoprocentowanej pożyczki na sfinansowanie zobowiązań cywilnoprawnych dla producentów świń, którzy utrzymywali świnie na obszarach ASF; poniesione koszty wyniosły 5 686 tys. zł, tj. 100% kwoty ujętej w planie po zmianach (5 687 tys. zł) i 37,7% wykonania w 2019 r. w kwocie 15 076,3 tys. zł; pomoc realizowana była w formule de minimis w rolnictwie; niższe wykonanie planu finansowego na 2020 r. w porównaniu z 2019 r. spowodowane było zaprzestaniem w sierpniu 2020 r. udzielania nowych pożyczek z powodu wykorzystania krajowego limitu pomocy de minimis w rolnictwie; w ramach tej pomocy 3 187 tys. zł stanowiły środki przekazane przez KOWR ze środków finansowych pochodzących z gospodarowania w 2020 r. mieniem ZWRSP i wykonane zostały w 100%, tj. 3 186 tys. zł;

- refundację wydatków poniesionych przez producentów świń na dostosowanie gospodarstw do wymogów utrzymywania świń – bioasekuracja; poniesione koszty wyniosły 9,9 tys. zł, tj. 99% kwoty ujętej w planie po zmianach (10 tys. zł) oraz 83,2% wykonania w 2019 r. (11,9 tys. zł); ze względu na wykorzystanie w dniu 7 sierpnia 2020 r. krajowego limitu pomocy de minimis w rolnictwie program nie został uruchomiony; wypłacona pomoc wynikała z zakończenia postępowania odwoławczego od wydanej w 2019 r. decyzji o przyznaniu w części refundacji 75% wydatków poniesionych przez producenta rolnego, który prowadzi gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta gospodarskie z gatunku świnia (*sus scrofa*); zadanie to realizowane było w całości ze środków przekazanych Agencji przez KOWR, pochodzących z gospodarowania w 2020 r. mieniem Zasobu WRSP;
- pomoc finansową dla producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi; poniesione koszty wyniosły 1 181 270,8 tys. zł, tj. 98,9% kwoty ujętej w planie po zmianach (1 194 098 tys. zł) i 166,2% wykonania w 2019 r. (710 546,7 tys. zł); w 2020 r. kontynuowana była obsługa wniosków złożonych w 2019 r., które nie zostały zrealizowane w 2019 r.; w ramach tej pomocy 210 098 tys. zł stanowiły środki przekazane Agencji przez KOWR pochodzące z nadwyżki środków finansowych KOWR należnej za 2019 r. (wykonane zostały w 99,8%, tj. 209 696 tys. zł) oraz 43 000 tys. zł stanowiły środki przekazane Agencji przez KOWR pochodzące z nadwyżki środków finansowych Zasobu WRSP należnej za 2019 r. (wykonane zostały w 100%);
- pomoc finansowa dla podatnika podatku rolnego, który w 2019 r. prowadził chów lub hodowlę ryb słodkowodnych w stawach rybnych położonych na obszarze gmin, w których wystąpiła w 2019 r. susza lub powódź; poniesione koszty wyniosły 7 937,9 tys. zł, tj. 52,9% kwoty ujętej w planie po zmianach 15 000 tys. zł; niepełne wykonanie planu wynikało z mniejszego zainteresowania programem niż szacowano; zadanie to nie było realizowane w 2019 r.;
- pomoc finansowa dla producentów świń, którym zagrażała utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi epidemią COVID-19; poniesione koszty wyniosły 140 000 tys. zł²⁹, tj. 63,1% kwoty ujętej w planie po zmianach (221 803 tys. zł); nabór wniosków prowadzony był w okresie 7-20 grudnia 2020 r., a pomoc dla 10 440 beneficjentów została wykazana jako zobowiązania krótkoterminowe roku 2020 płatne w roku 2021; wypłata przyznanej pomocy realizowana była zatem od 2021 r.; przyczyną braku pełnej realizacji było mniejsze od zakładanego zainteresowanie wsparciem przez producentów rolnych; zadanie to w całości zostało przeznaczone do sfinansowania środkami przekazanymi Agencji przez KOWR, pochodzącymi z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP w 2020 r.; zadanie to nie było realizowane w 2019 r.;

²⁹ Koszt realizacji programu na poziomie 140 000 tys. zł został oszacowany na podstawie raportów przesłanych przez biura powiatowe ARiMR, dotyczących m. in. zapotrzebowania na środki finansowe dla obsługi postępowań, które nie zostały zakończone oraz postępowań, które są przedmiotem procedur odwoławczych lub wznowieniowych prowadzonych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256, ze zm.). Dodatkowo w szacowaniu kosztów uwzględnione zostały wnioski, dla których wydane zostały decyzje o odmowie przyznania pomocy i dla których termin na ewentualne odwołanie jeszcze nie minął.

- program dofinansowania zakupu komputerów przez producentów rolnych; poniesione koszty wyniosły 52 632 tys. zł, tj. 30,1% kwoty ujętej w planie po zmianach (175 000 tys. zł); nabór wniosków był prowadzony w terminie do 30 grudnia 2020 r. a pomoc dla 34 926 producentów rolnych została wykazana jako zobowiązania krótkoterminowe roku 2020 płatne w roku 2021; wypłata przyznanej pomocy realizowana była zatem od 2021 r.; przyczyną braku pełnej realizacji było mniejsze od zakładanego zainteresowanie wsparciem przez producentów rolnych; zadanie to w całości zostało przeznaczone do sfinansowania środkami przekazanymi Agencji przez KOWR pochodzącymi z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP w 2020 r.; zadanie to nie było realizowane w 2019 r.
8. Finansowanie zobowiązań z tytułu programów pomocowych realizowanych przez Agencję w latach ubiegłych, takich jak pomoc finansowa:
- na wyrównanie kwoty dochodu uzyskanej przez producentów świń ze sprzedaży świń utrzymywanych na obszarach objętych restrykcjami w związku ze zwalczaniem ASF,
 - dla producentów rolnych, u których w gospodarstwie rolnym szkody w uprawach rolnych spowodowane były wystąpieniem w 2018 r. suszy lub powodzi, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, powstałe na powierzchni upraw objęły co najmniej 30% danej uprawy,
 - dla producentów rolnych, u których w gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody:
 - w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, które wystąpiły wiosną 2017 roku (przymrozki) – klęska 2017 roku,
 - spowodowane wystąpieniem suszy, gradu, huraganu, deszczu nawalnego lub ujemnych skutków przezimowania – klęska 2016 roku;
- Na te zadania poniesiono koszty w wysokości 1 045,1 tys. zł, co stanowiło 73,2% kwoty ujętej w planie po zmianach (1 428 tys. zł) oraz 168,1% wykonania w 2019 r. (621,8 tys. zł). Dyrektor Departamentu Finansowego ARiMR podała, że *„Planowane na 2020 r. koszty w ramach ww. pozycji zostały oszacowane na podstawie danych wynikających z raportów przekazanych przez oddziały regionalne ARiMR wskazujących na kwotę pomocy, jaka może podlegać w 2020 roku wypłacie z tytułu toczących się postępowań odwoławczych oraz postępowań przed sądami administracyjnymi, dotyczących odwołań od uprzednio wydanych rozstrzygnięć, gdzie wnioskodawcy ubiegają się o wypłatę pomocy w kwotach wyższych niż zostały im udzielone.”*
9. Pomoc finansowa dla kół gospodyń wiejskich. Na realizację tego zadania w 2020 r. poniesiono koszty w wysokości 32 871 tys. zł, co stanowiło 100% kwoty ujętej w planie po zmianach (32 879 tys. zł) oraz 110,7% wykonania w 2019 r. (29 691,4 tys. zł).
10. Pomoc finansowa dla producentów rolnych, którym zagrażała utrata płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym w związku z epidemią COVID-19. Na realizację tego zadania w 2020 r. poniesiono koszty w wysokości 396 703,3 tys. zł, co stanowiło 99,2% kwoty ujętej w planie po zmianach (400 000 tys. zł); pomoc otrzymało 57 179 beneficjentów; zadanie to nie było realizowane w 2019 r.

11. Pomoc finansowa dla posiadaczy chryzantem, którym zagrażała utrata płynności w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi epidemią COVID-19, finansowana ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Na realizację tego zadania w 2020 r. poniesiono koszty w wysokości 77 582,2 tys. zł, co stanowiło 86,2% kwoty ujętej w planie po zmianach (90 000 tys. zł). Warunkiem otrzymania pomocy przez posiadaczy chryzantem było udokumentowanie faktu ich odbioru przez organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego lub inne instytucje publiczne lub przekazania na bioodpady podmiotowi zajmującemu się zbieraniem lub przetwarzaniem odpadów albo podmiotowi wskazanemu przez Dyrektora Generalnego KOWR. Z pomocy skorzystało 5 211 beneficjentów. Zadanie to nie było realizowane w 2019 r.

(akta kontroli str. 1577-1624)

W 2020 r. ARiMR realizowała ustawowe cele i zadania m.in. w oparciu o ustalone cele strategiczne i operacyjne zgodnie z zarządzeniem nr 59/2016 Prezesa ARiMR z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie wprowadzenia polityki zarządzania ryzykiem w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Cele strategiczne zostały określone w „Strategii Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na lata 2016–2020”, zgodnie z zadaniami określonymi przepisami prawa, statutem oraz regulaminem organizacyjnym. W zarządzeniu nr 59/2016 Prezes ARiMR określił zasady identyfikacji celów strategicznych i operacyjnych, oceny ich realizacji, identyfikacji i oceny ryzyk, monitorowania procesu zarządzania ryzykami zagrażającymi realizacji celów oraz zasady i podział odpowiedzialności za poszczególne czynności w procesie.

W ARiMR prowadzona była systematyczna identyfikacja i analiza ryzyka na poziomie zarówno strategicznym, jak i operacyjnym. Zidentyfikowane ryzyka strategiczne przedstawione zostały w raporcie „Ryzyka Strategiczne 2020” i ocenione jako średnie.

Departament Finansowy ARiMR dokonywał analizy wykonania planu pod względem finansowym na podstawie danych otrzymywanych z Departamentu Księgowości Agencji. Dodatkowo dyrektorzy komórek organizacyjnych centrali Agencji oraz oddziałów regionalnych ARiMR monitorowali realizację planu Agencji, w tym w układzie zadaniowym, podległych im komórek lub jednostek organizacyjnych, w celu efektywnego gospodarowania przyznanymi środkami finansowymi oraz pełnej realizacji zadań ujętych w planie finansowym ARiMR.

(akta kontroli str. 240-293)

W Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w 2020 r. przeprowadzono 33 kontrole, audyty i czynności sprawdzające związane z wykorzystaniem środków na programy, mechanizmy i projekty finansowane z udziałem środków Unii Europejskiej, w tym:

- 23 zadania audytowe i czynności sprawdzające przeprowadzone przez Departament Audytu Wewnętrznego ARiMR,
- sześć audytów i kontroli przeprowadzonych przez organy Unii Europejskiej,
- cztery audyty, kontrole i czynności sprawdzające przeprowadzone przez Krajową Administrację Skarbową (Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełni funkcję Jednostki Certyfikującej).

W wyniku przeprowadzonego przez Krajową Administrację Skarbową audytu gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (dalej: EFRG) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (dalej: EFRROW) w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok finansowy kończący się 15 października 2020 r., organ certyfikujący wydał opinię „bez zastrzeżeń dla EFRG i bez zastrzeżeń z objaśnieniem dla EFRROW” w sprawie rocznych sprawozdań finansowych oraz deklaracji zarządczej ARiMR w zakresie EFRG i EFRROW.

(akta kontroli str. 469-481)

Wydatki dokonywane z budżetu środków europejskich podlegające refundacji z budżetu Unii Europejskiej oraz wydatki z budżetu państwa przeznaczone na współfinansowanie krajowe programów UE nie były ujmowane w planie finansowym ARiMR zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa³⁰.

Poza planem finansowym, określonym w ustawie budżetowej na rok 2020, Agencja wydatkowała w 2020 r. łączną kwotę 27 132 933,6 tys. zł, z tego 4 194 678,7 tys. zł ze środków budżetu państwa i 22 938 254,9 tys. zł z budżetu środków europejskich.

W ramach I filara Wspólnej Polityki Rolnej (dalej WPR) wydatkowano 15 936 613,7 tys. zł³¹ (15 682 759,4 tys. zł z budżetu środków europejskich – wydatki refundowane z EFRG oraz 253 854,3 tys. zł z budżetu państwa jako współfinansowanie krajowe), z tego:

- na płatności bezpośrednie – 15 611 651,4 tys. zł, w tym na:
 - Jednolitą Płatność Obszarową (JPO) – 6 194 527,5 tys. zł,
 - płatność z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska – 4 174 473,1 tys. zł,
 - wsparcie związane z produkcją – 2 251 607,7 tys. zł;
- na Uzupełniające Płatności Obszarowe (UPO) – 113 195,3 tys. zł;
- na wspólną organizację rynku owoców i warzyw – 17 845 tys. zł, w tym na fundusze operacyjne dla organizacji producentów – 17 546,7 tys. zł;
- na działania związane z interwencją na rynkach rolnych – 193 922 tys. zł, w tym na:
 - programy dla szkół w zakresie dostarczania dzieciom owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych – 152 701,3 tys. zł,
 - specjalną pomoc dla pszczelarstwa – 31 900,6 tys. zł,
 - działania promocyjne – 7 829,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 550-551, 1170-1171)

W ramach PROW 2014–2020 (II filar WPR) w 2020 r. złożonych zostało 1 266 757 wniosków o przyznanie pomocy, zawarto umowy i wydano decyzje w liczbie 1 330 626 sztuk oraz zrealizowano 3 028 325 płatności na kwotę 10 622 940,7 tys. zł (z uwzględnieniem instrumentów finansowych w formie Funduszu Gwarancji Rolnych w ramach PROW 2014–2020), z tego 6 817 966,8 tys. zł z budżetu środków europejskich (wydatki refundowane z EFRROW) oraz 3 804 973,9 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie ze środków krajowych.

³⁰ Dz. U. Nr 30 poz. 193, ze zm.

³¹ Dane o realizacji wydatków na WPR zaprezentowano na podstawie sprawozdań sporządzonych zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej (Dz. U. poz. 2235).

Na mocy umowy zawartej w dniu 30 lipca 2019 r. pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Bankiem Gospodarstwa Krajowego (dalej: BGK) został utworzony Fundusz Gwarancji Rolnych finansowany ze środków PROW 2014–2020. Celem jego powołania i funkcjonowania było wsparcie gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego w dostępie do finansowania poprzez zwiększenie możliwości uzyskania komercyjnych źródeł finansowania inwestycji planowanych przez te podmioty. W ramach tego Funduszu, BGK (za pośrednictwem banków kredytujących) przyznawał gwarancje stanowiące zabezpieczenie do 80% kwoty niespłaconego kapitału kredytu inwestycyjnego lub obrotowego, udzielonego przez bank kredytujący przedsiębiorcom działającym w sektorze rolnym, oraz udzielał dopłat do oprocentowania kredytów obrotowych. Limit środków EFRROW przeznaczonych na ww. cel wyniósł 43 650,2 tys. euro (łącznie uwzględniający środki krajowe wyniósł 68 600 tys. euro).

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. BGK złożył do ARiMR dwa wnioski o płatność na kwotę 72 950 tys. zł, w tym w 2020 r. jeden na kwotę 21 075 tys. zł, które ARiMR pozytywnie zweryfikowała i zrealizowała.

Płatność w kwocie 21 075 tys. zł na rzecz BGK stanowiła 6,7% limitu środków przeznaczonych na ten instrument.

(akta kontroli str. 155, 637-642, 1553-1557, 2392-2395)

W ramach PROW 2014–2020, wykorzystanie limitu środków EFRROW za 2017 r. zgodnie z zasadą n+3³² w wysokości 1 121 681,3 tys. euro zostało zrealizowane w 100%, natomiast płatności w kwocie 454 310,9 tys. euro zrealizowane ponad wymagany limit stanowiły wydatki na poczet wykorzystania limitu środków EFRROW na rok 2018.

(dowód: akta kontroli str. 39)

W ramach priorytetów 1-3 i 5-7 PO Ryby 2014–2020 wdrażanych przez Agencję oraz Instytucję Zarządzającą w ramach priorytetu 7. w 2020 r. złożonych zostało 2 910 wniosków o przyznanie pomocy, podpisano 2 407 umowy oraz zrealizowano 3 380 płatności na kwotę 505 496,2 tys. zł, z tego 379 828,2 tys. zł z budżetu środków europejskich (wydatki refundowane z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego – dalej: EFMR) oraz 125 668 tys. zł z budżetu państwa, jako współfinansowanie ze środków krajowych.

(akta kontroli str. 1674, 2392-2394)

Wykorzystanie limitu środków EFMR za 2017 r. zgodnie z zasadą n+3 (dla 2017 r.) w ramach PO Ryby 2014–2020 w wysokości 71 087,2 tys. euro zostało zrealizowane w 100%, natomiast wydatki w kwocie 27 194,4 tys. euro zrealizowane ponad wymagany limit stanowiły wydatki na poczet wykorzystania limitu środków EFMR na rok 2018.

(akta kontroli str. 37)

Szczegółowym badaniem objęto 30 płatności zrealizowanych przez ARiMR w ramach budżetu środków europejskich w łącznej kwocie 68 908,9 tys. zł, tj. 0,3% łącznej kwoty wydatków z budżetu środków europejskich zrealizowanych przez Agencję w 2020 r. w ramach I filara WPR, PROW 2014–2020 i PO Ryby 2014–2020 (22 938 254,9 tys. zł).

³² Zgodnie z zasadą n+3 Komisja Europejska automatycznie anuluje część zobowiązania budżetowego, która nie zostanie wykorzystana do końca trzeciego roku następującego po roku, w którym podjęto zobowiązanie budżetowe.

Doboru próby dokonano na podstawie wygenerowanych z systemu księgowego zapisów dotyczących zrealizowanych przez Agencję wydatków z wyżej wymienionych tytułów. Dobór próby był celowy, według najwyższych kwotowo wydatków i udziału wydatków poniesionych z budżetu środków europejskich w 2019 r. w ramach WPR I filar, PROW 2014–2020 i PO Ryby 2014–2020 wynoszących odpowiednio 74,8%, 23,8%, 1,4%.

Badaniem objęto 22 największe płatności z WPR I filar, siedem największych płatności z PROW 2014–2020 i największą płatność z PO Ryby 2014–2020 z pominięciem tych największych płatności, które były już kontrolowane lub audytowane przez inne jednostki kontrolne.

Były to 22 płatności z WPR I filar na łączną kwotę 40 603,6 tys. zł stanowiące 0,3% wszystkich zrealizowanych w 2020 r. wydatków z budżetu środków europejskich w ramach tego filaru (15 682 759,4 tys. zł), siedem największych płatności z PROW 2014–2020 na łączną kwotę 24 588,9 tys. zł stanowiących 0,4% wszystkich zrealizowanych w 2020 r. wydatków z budżetu środków europejskich w ramach tego programu (6 817 966,8 tys. zł) i największa płatność z PO Ryby 2014–2020 na kwotę 3 716,4 tys. zł stanowiącą 0,8% wszystkich zrealizowanych w 2020 r. wydatków z budżetu środków europejskich w ramach tego programu (tj. 437 528,7 tys. zł).

Płatności podlegające finansowaniu z budżetu Unii Europejskiej dokonywane były prawidłowo. Ich realizacja następowała – w przypadku środków na realizację WPR zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej, a w przypadku środków PO Ryby 2014–2020 – zgodnie z art. 188 ufp. Zbadane płatności dokonywane były zgodnie z procedurami wewnętrznymi Agencji.

(akta kontroli str. 1192-1193)

Na koniec 2020 r. należności brutto ARiMR z tytułu realizacji zadań w ramach programów finansowanych z udziałem środków UE wyniosły 9 195 189,3 tys. zł i były niższe o 594 590,7 tys. zł (tj. o 6,1%) w porównaniu do stanu na koniec 2019 r. (9 789 780 tys. zł). Należności na koniec 2020 r. obejmowały należności w ramach: WPR – 8 992 856,6 tys. zł, funduszy strukturalnych 2004–2006 – 112 594,9 tys. zł, Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007–2013 – 72 727,8 tys. zł, programu przedakcesyjnego SAPARD – 12 671,6 tys. zł oraz PO Ryby 2014–2020 – 4 338,4 tys. zł.

Na koniec 2020 r. Agencja dokonała odpisów aktualizujących należności w kwocie 1 443 117,6 tys. zł. Po uwzględnieniu tych odpisów, stan należności netto na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniósł 7 752 071,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 211)

Wysokość zobowiązań z tytułu realizacji programów z udziałem środków UE na koniec 2020 r. wyniosła łącznie 1 256 070,8 tys. zł i była wyższa o 697 683,5 tys. zł (tj. o 124,9%) od zobowiązań na dzień 31 grudnia 2019 r. (558 387,3 tys. zł).

W 2020 r. największy wzrost zobowiązań w porównaniu do stanu na koniec 2019 r. nastąpił w ramach I filara WPR, tj. o 785 711,6 tys. zł, co było wynikiem ujęcia w ewidencji księgowej zobowiązań wynikających ze zleceń płatności, które do Departamentu Księgowości ARiMR złożono w grudniu 2020 r., a płatności te zrealizowano w styczniu 2021 r. Wszystkie zobowiązania Agencji z tytułu programów realizowanych z udziałem środków UE były zobowiązaniami krótkoterminowymi.

(akta kontroli str. 208-209, 225)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego w 2020 r. przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W realizacji zadań ustawowych, związanych z funkcjonowaniem ARiMR oraz współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej nie stwierdzono nieprawidłowości. Rzetelnie dokonywano zmian planu finansowego, prawidłowo prowadzono czynności w celu wyegzekwowania zaległych należności. Wydatki realizowane w Agencji ponoszone były prawidłowo, zgodnie z obowiązującym prawem, celowo i gospodarnie.

OBSZAR

2. Sprawozdawczość

Opis stanu
faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania przez ARiMR następujących sprawozdań:

- z wykonania określonego w ustawie budżetowej na 2020 r. planu finansowego agencji wykonawczej (Rb-40) za IV kwartał 2020 r.;
- z wykonania planu dochodów i wydatków agencji wykonawczej (Rb-35) za IV kwartał 2020 r.;
- z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za 2020 r. (Rb-BZ2);
- o stanie należności i wybranych aktywów finansowych za IV kwartał 2020 r. (Rb-N);
- o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2020 r. (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(dowód: akta kontroli str. 1909-1996)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania sporządzane były prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³³ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia **22** kwietnia 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

p.o. Dyrektor
Marek Adamiak

Kontrolerzy:
Izabela Piotrowska
główny specjalista kp.

.....
Podpis

.....
Podpis

Artur Witek
główny specjalista kp.

.....
Podpis

³³ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres e-mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres e-mailowy.